

Het ongrijpbare meisje

Mario Vargas Llosa bij Meulenhoff:

De jonge honden van Miraflores
De stad en de honden
Het groene huis
Gesprek in De Kathedraal
Pantaleón
Tante Julia en meneer de schrijver
De oorlog van het einde van de wereld
Het verhaal van Mayta
Lof van de stiefmoeder
Wie heeft Palomino Molero vermoord?
De geesten van de Andes
Geheime notities van Don Rigoberto
Het feest van de Bok
Het paradijs om de hoek
Het ongrijpbare meisje
De droom van de Ier
De bescheiden held
Voor uw liefde
Bittere tijden
Ik draag mijn stilte op aan jou

Mario Vargas Llosa

Het ongrijpbare meisje

ROMAN

Vertaald uit het Spaans door
Aline Glastra van Loon en Arie van der Wal

MEULENHOF

De vertalers ontvingen voor deze vertaling een projectwerkbours van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Eerste druk 2006
Zevenentwintigste druk 2025

ISBN 978-90-896-8387-8
ISBN 978-94-023-0993-5 (e-book)
NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Travesuras de la ni a mala*
Omslagontwerp: Pinta Grafische Producties
Auteursfoto: © Richard Smith / Corbis
Zetwerk: CeevanWee, Amsterdam

© 2006 Mario Vargas Llosa en Agencia Literaria Carmen Balcells
© 2006 Nederlandse vertaling Aline Glastra van Loon, Arie van der Wal en Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Voor X, ter herinnering aan heroïsche tijden

I De Chileense meisjes

Het was een fantastische zomer. Pérez Prado kwam met zijn twaalfkoppige orkest de carnavalsfeesten van de Club Terrazas van Miraflores en de Lawn Tennis Club van Lima opluisteren, er werd een nationaal mambokampioenschap georganiseerd op de plaza de Acho dat een groot succes was, ondanks het dreigement van kardinaal Juan Gualberto Guevara, aartsbisschop van Lima, dat hij alle deelnemende paren zou excommuniceren, en tussen mijn wijk, de Barrio Alegre met de calle Diego Ferré, de calle Juan Fanning en de calle Colón, en de wijk rond de calle San Martín werd een soort olympiade gehouden bestaande uit *fulbito*,* wielrennen, atletiek en zwemmen, die wij vanzelfsprekend wonnen.

Er gebeurden buitengewone dingen die zomer van 1950. Manke Lañas vroeg voor het eerst aan een meisje – de roodharige Seminauel – of ze verkering met hem wilde en tot verbazing van heel Miraflores zei ze ja. De Manke vergat prompt zijn kreupelheid en liep sindsdien als een Charles Atlas met zijn borst vooruit door de straten. Tico Tiravante maakte het uit met Ilse en werd verliefd op Laurita, Víctor Ojeda werd verliefd op Ilse en maakte het uit met Inge, Juan Barreto werd verliefd op Inge en maakte het uit met Ilse. De sentimentele herschikking in de wijk was zo groot dat we er allemaal behoorlijk verdwaasd bij liepen, de verliefdheden verdwenen even snel als ze ontstonden en bij de feesten op zaterdagavond waren de paartjes die naar buiten kwamen niet altijd dezelfde als die naar binnen gingen. ‘Wat een losbandigheid!’ luidde de geschokte reactie van mijn tante Alberta, bij wie ik sinds de dood van mijn ouders woonde.

De golven aan de stranden van Miraflores braken twee keer, daar in de verte, de eerste op tweehonderd meter van de kust, waar wij, de stoere jongens, ze tegemoet zwommen en ons zo’n honderd meter

lieten meesleuren, tot aan het punt waar ze tot rust kwamen om zich met veel geraas meteen weer op te richten en opnieuw te breken, in een tweede branding die ons op de voortrollende golven meevoerde tot aan het kiezelstrand.

Die buitengewone zomer was er niemand op de feesten van Miraflores die nog walsen, corrido's, blues, bolero's en huaracha's danste, omdat de mambo in de mode was. De mambo, een regelrechte aardbeving, die alle kinderen, tieners en volwassenen in beweging bracht en aanzette tot het maken van sprongen, huppelpasjes en dansfiguren. En datzelfde gebeurde beslist ook buiten Miraflores, buiten onze wereld en ons leven, in Lince, Breña, Chorrillos, of de nog exotischer wijken zoals La Victoria, het centrum van Lima, Rímac en Porvenir, waar wij, de inwoners van Miraflores, nog nooit een voet hadden gezet en ook niet dachten ooit een voet te zullen hoeven zetten.

En zoals we van de wals en de huaracha, de samba en de polka waren overgestapt op de mambo, zo stapten we van de rolschaatsen en de step over op de fiets, en sommigen, Tato Monje en Tony Espejo bijvoorbeeld, op de brommer, en zelfs een of twee op de auto, zoals de grootste jongen van de buurt, Luchín, die af en toe de Chevrolet cabrio van zijn vader pikte en ons meenam voor een ritje met honderd kilometer per uur langs de boulevard, van Terrazas tot aan de bergpas van Armendáriz.

Maar het opmerkelijkste van die zomer was de komst naar Miraflores, vanuit Chili, hun verre vaderland, van twee zusjes die met hun opvallende aanwezigheid en onmiskkenbare manier van praten, heel snel, de laatste lettergrepen inslikkend en de zinnen eindigend met een geaspireerde uitroep die klonk als 'puh', alle jongens van Miraflores die nog maar net hun korte broek hadden verruild voor een lange, het hoofd op hol brachten. En mij nog het meest van allemaal.

De jongste leek de oudste en omgekeerd. De oudste heette Lily en was iets kleiner dan Lucy, die een jaar jonger was. Lily zal hoogstens veertien of vijftien zijn geweest en Lucy dertien of veertien. Het bijvoeglijk naamwoord 'opvallend' leek voor hen te zijn uitgevonden, al gold dat in iets mindere mate voor Lucy, niet alleen omdat haar haar minder blond en korter was dan dat van Lily en omdat

ze zich soberder kleepte dan zij, maar ook omdat ze zwijgzamer was en omdat ze bij het dansen, hoewel ze ook allerlei figuren maakte en haar heupen wiegde met een vermetelheid waar geen enkel meisje uit Miraflores zich aan zou wagen, zedig, geremd en bijna saai leek in vergelijking met die draaitol, die in de wind flakkerende vlam, dat oplaaiende vuur dat Lily was zodra er een plaat op de pick-up werd gelegd, de mambo losbarstte en iedereen begon te dansen.

Lily danste heerlijk ritmisch, heel gracieus en met een glimlach op haar lippen, terwijl ze de tekst van het lied meeneuriëde, haar armen in de lucht gooide, haar knieën liet zien en haar heupen en schouders op zo'n manier bewoog dat haar hele lichaam, waarvan de rondingen zo schalks werden geaccentueerd door haar rokje en bloesje, leek te kronkelen en te vibreren en van haar kruin tot aan haar voeten leek deel te nemen aan de dans. Wie met haar de mambo danste sloeg altijd een slecht figuur, want hoe moest je de bezeten wervelwind van die springerige benen en voetjes volgen zonder in de war te raken? Onmogelijk! Je bleef vanaf het begin achter en was je ten volle bewust van het feit dat de ogen van alle paren gericht waren op de mambocapriolen van Lily. 'Wat een meid!' zei tante Alberta verontwaardigd. 'Ze danst als een Tongolele,* als een rumbadanseres uit een Mexicaanse film... Nou ja, we mogen niet vergeten dat ze Chileense is,' vulde ze zichzelf aan, 'deugdzaamheid is niet bepaald de sterkste kant van vrouwen uit dat land.'

Ik was meteen smoorverliefd op Lily, de meest romantische vorm van verliefdheid – hoteldebotel, noemden we dat ook wel –, en in die onvergetelijke zomer heb ik haar drie keer gevraagd of ze met me wilde gaan. De eerste keer in de stalles van de Ricardo Palma, de bioscoop aan het centrale park van Miraflores, tijdens de zondagmatinee, en het antwoord was nee, ze was nog te jong om verkering te hebben. De tweede keer op de rolschaatsbaan aan de voet van het parque Salazar, die die zomer net geopend was, en het antwoord was weer nee, ze moest erover nadenken, want hoewel ze me wel een beetje aardig vond, hadden haar ouders haar gevraagd met verkering te wachten tot na de vierde klas en zij zat pas in de derde. En de laatste keer, een paar dagen voor de grote opschudding, in de Cream Rica aan de avenida Larco, terwijl we een vanillemlkshake dronken,

en natuurlijk zei ze opnieuw nee, want waarom zou ze ja zeggen als we toch al op een verliefd stelletje leken. Werden we niet altijd aan elkaar gekoppeld als we bij Marta *truth or dare* speelden? Zaten we niet altijd naast elkaar op het strand van Miraflores? Danste zij op de feesten niet vaker met mij dan met wie ook? Waarom zou ze dan formeel het jawoord geven als heel Miraflores al dacht dat we verkering hadden? Met dat uiterlijk van een fotomodel, die donkere, ondeugende ogen en dat mondje met volle lippen was Lily de vleesgeworden koketterie.

‘Ik vind alles leuk aan jou,’ zei ik tegen haar, ‘maar het meeste nog je manier van praten.’ Die was grappig en origineel, door de intonatie en de zangerige toon, zo anders dan die van Peruaanse meisjes, en ook door bepaalde uitdrukkingen, woorden en zegswijzen die de jongens in de wijk danig in verwarring brachten als we probeerden te raden wat ze betekenden en of er niet iets spottends achter schuilging. Lily zei de hele tijd dubbelzinnige dingen, gaf raadsels op of vertelde moppen die zo gewaagd waren dat de meisjes uit de wijk rood werden als een kalkoen. ‘Die Chileense meisjes zijn vreselijk,’ oordeelde mijn tante Alberta, waarbij ze met dat kenmerkende airtje van een schooljuffrouw haar bril op- en afzette, bezorgd als ze was dat die buitenlandse meiden de moraal van Miraflores zouden ondermijnen.

Je had aan het begin van de jaren vijftig nog geen hoogbouw in Miraflores, het was toen een wijk met huisjes van één, hoogstens twee verdiepingen, tuinen met de onvermijdelijke geraniums, ponciana’s, laurierbomen en bougainvillea’s, een gazon en terrassen omzoomd door kamperfoelie en klimop, en schommelstoelen waarin de bewoners al kletsend en genietend van de geur van de jasmijn zaten te wachten op het vallen van de avond. In sommige parken stonden koraalbomen met doornen en rode en roze bloemen, en langs de rechte, schone trottoirs *suches*,* jacaranda’s en moerbeibomen, en kleur werd aan dat alles gegeven, net zoveel als door de bloemen in de tuinen, door de gele karretjes van de ijscomannen van D’Onofrio, die met hun witte stofjassen en zwarte petjes dag en nacht de straten aflieden en hun aanwezigheid aankondigden met een toeter waarvan het langgerekte geloei deed denken aan een primitieve hoorn uit

de oertijd. Je kon de vogels nog horen zingen in dat Miraflores waar de families de pijnbomen snoeiden zodra de meisjes de huwbare leeftijd bereikten, want als ze dat niet deden zouden de arme zielen oude vrijsters worden, net als mijn tante Alberta.

Lily zei nooit ja, maar het is waar dat we afgezien van die formaliteit in alles op een verliefd stelletje leken. We hielden elkaars hand vast tijdens de matineeën in de Ricardo Palma, de Leuro, de Montecarlo en de Colina, en hoewel je niet kon zeggen dat we in het donker van de stalles met elkaar scharrelden zoals andere, meer ervaren paartjes – scharrelen was een uitdrukking waar uiteenlopende dingen onder vielen als onschuldige kusjes, tongzoenen en elkaar onkuis betasten, dingen die je elke eerste vrijdag van de maand als doodzonden moest opbiechten aan de priester –, stond Lily toe dat ik haar kuste, op haar wangen, op de rand van haar oortjes, op haar mondhoeken, en soms, heel even, drukte ze zelfs haar lippen op de mijne om ze meteen met een melodramatische grimas weer terug te trekken: ‘Nee, nee, dat niet, sprietje.’ ‘Je bent smoor op d’r, spriet, helemaal hoteldebotel, je smelt gewoon weg voor die meid, spriet,’ zeiden mijn vrienden uit de wijk spottend. Ze noemden me nooit bij m’n naam – Ricardo Somocurcio –, maar altijd bij m’n bijnaam, de spriet. Ze overdreven allerminst: ik was tot over mijn oren verliefd op Lily.

Om haar kreeg ik die zomer slaande ruzie met Luquen, een van mijn beste vrienden. Tijdens een van die bijeenkomsten van de meisjes en jongens uit de wijk op de hoek van Colón en Diego Ferré, in de tuin van de familie Chacaltana, wilde Luquen de gevatte jongen uithangen en zei ineens dat hij de Chileense meisjes maar een stelletje snobs vond, omdat ze niet echt blond waren maar geblondeerd, en dat ze, achter mijn rug, in Miraflores al de Kakkerlakken werden genoemd. Ik haalde uit voor een directe op zijn kin, maar die wist hij te ontwijken en om onze ruzie te beslechten zijn we toen met elkaar op de vuist gegaan op de hoek van de malecón* de la Reserva, vlak bij de klif. Daarna spraken we een hele week niet met elkaar, totdat de meisjes en jongens van de wijk ons bij het volgende feest weer met elkaar verzoenden.

Lily ging tegen de avond altijd graag naar de hoek van het parque

Salazar dat vol stond met palmen, doornappels en campanula's, waar we vanaf het muurtje van rode baksteen uitkeken over de hele baai van Lima, zoals de kapitein van een schip vanaf de brug uitkijkt over zee. Bij helder weer, en ik zou zweren dat het die zomer steeds onbewolkt was en dat de zon boven Miraflores scheen zonder ons ook maar een dag in de steek te laten, kon je daar, aan de verre einder van de oceaan, de rode schijf met vlamrende stralen en lichtjes als van uitdovend vuurwerk zien wegzinken in het water van de Stille Oceaan. Dan lag er dezelfde geconcentreerde overgave op het gezichtje van Lily als wanneer ze bij de mis van twaalf uur in de parochiekerk aan het *parque Central* ter communie ging, haar blik strak gericht op die gloeiende bol, wachtend op het moment dat de zee het laatste straaltje had opgeslokt om de wens te formuleren die het hemellichaam, of God, zou verwezenlijken. Ik deed ook een wens, al geloofde ik maar half dat die uit zou komen. Altijd dezelfde, natuurlijk: dat ze eindelijk ja zou zeggen, dat we verkering zouden krijgen, dat we met elkaar zouden scharrelen, dat we van elkaar zouden gaan houden, dat we ons zouden verloven en trouwen en rijk en gelukkig in Parijs zouden eindigen.

Sinds ik de jaren des onderscheids had bereikt, droomde ik ervan in Parijs te wonen. Waarschijnlijk was dat de schuld van mijn vader, van de boeken van Paul Féval, Jules Verne, Alexandre Dumas en zoveel anderen die hij me liet lezen voordat hij het leven verloor bij het auto-ongeluk dat van mij een wees maakte. Die romans vulden mijn hoofd met avonturen en overtuigden me ervan dat in Frankrijk het leven rijker, vrolijker, mooier en in alle opzichten beter was dan waar ook ter wereld. Vandaar dat ik, afgezien van mijn lessen Engels aan het Peruaans-Amerikaanse Instituut, mijn tante Alberta overhaalde me in te schrijven bij de *Alliance Française* aan de *avenida Wilson*, waar ik drie keer per week naartoe ging om de taal van de fransozen te leren. Hoewel ik me graag amuseerde met mijn vriendjes uit de wijk, was ik behoorlijk ijverig, haalde goede cijfers en vond het leuk om talen te leren.

Als mijn zakgeld het toestond nodigde ik Lily uit voor de thee – gaan lunchen was toen nog niet in de mode – in *La Tiendecita Blanca*, met zijn spierwitte gevel, zijn tafeltjes onder zonneschermen op

het trottoir, en zijn sprookjesachtige gebakjes – de geglazuurde cakejes, het bladerdeeggebak gevuld met blanc-manger, de boomstammetjes! –, gelegen op het punt waar de avenida Larco samenkomt met de avenida Arequipa en de door de kruinen van reusachtige ficussen overschaduwde alameda* Ricardo Palma.

Met Lily naar La Tiendecita Blanca gaan om een ijsje en een stuk taart te eten was een geluksmoment waaraan helaas vrijwel altijd afbreuk werd gedaan door de aanwezigheid van haar zus Lucy, een last die ik ook alle andere keren dat we uitgingen moest verdragen. Ze voelde zich schijnbaar totaal niet ongemakkelijk in haar rol als stoorzender, waarmee ze mijn plannen bedierf en me de kans ontnam alleen te zijn met Lily en haar alle mooie dingen in het oor te fluisteren waar ik van droomde. Maar ook al moest ik vanwege Lucy's nabijheid bepaalde onderwerpen in onze gesprekken mijden, het was toch een feest om bij haar te zijn, te zien hoe haar lange lokken dansen als ze haar hoofd bewoog, te kijken naar de ondeugende schittering in haar ogen die de kleur hadden van donkere honing, te luisteren naar haar zo afwijkende manier van praten en af en toe, stiekem, in het décolleté van haar strakke bloesje een glimp op te vangen van die ronde borstjes die al begonnen te onthuilen en die ongetwijfeld stevig en zacht waren als pasgeplukt fruit.

'Ik weet niet wat ik hier bij jullie doe, ik ben alleen maar een stoorzender,' zei Lucy soms verontschuldigend. En dan loog ik: 'Hoe kom je erbij, we vinden het juist fijn dat je erbij bent, ja toch, Lily?' Lily lachte, met een spottend duiveltje in haar pupillen, en die uitroep: 'Natuurlijk, puuuuhh...'

Een wandeling maken over de avenida Pardo, onder de kruinen van de ficussen waar massa's zangvogels op neergestreken waren, tussen de huisjes aan beide kanten van de straat, waar in de tuinen en op de terrassen jongetjes en meisjes heen en weer holden, in het oog gehouden door in een wit gesteven uniform gestoken kindermisjes, was die zomer een vast ritueel. Omdat het, door de aanwezigheid van Lucy, moeilijk was met Lily te praten over de dingen waar ik het liefst over had willen praten, bracht ik het gesprek meestal op nietszeggende onderwerpen: mijn plannen voor de toekomst bijvoorbeeld, als ik, eenmaal afgestudeerd als advocaat, naar Parijs zou gaan

in een diplomatieke functie – want daar, in Parijs, was leven pas écht leven, en Frankrijk was het land van de cultuur –, of misschien zou ik wel in de politiek gaan, om dit arme Peru een beetje te helpen weer groot en welvarend te worden, waardoor ik mijn reis naar Europa een tijdje zou moeten uitstellen. En zij, wat wilden zij worden als ze groot waren? Lucy, verstandig als ze was, had heel duidelijke doelen: ‘In de eerste plaats de school afmaken. Daarna een goede baan zien te vinden, misschien in een platenzaak, dat moet hartstikke leuk zijn.’ Lily dacht aan een reisbureau of een luchtvaartmaatschappij, als stewardess, als ze haar ouders tenminste kon ompraten, dan zou ze gratis over de hele wereld kunnen reizen. Of filmster misschien, maar ze zou zich nooit in bikini laten filmen. Reizen, reizen, alle landen leren kennen, dat was wat ze het liefst zou willen. ‘Nou ja, jij kent er in elk geval al twee, Chili en Peru, wat wil je nog meer,’ zei ik. ‘Als je dat met mij vergelijkt, ik ben nog nooit Miraflores uit geweest.’

De dingen die Lily vertelde over Santiago waren voor mij een voorproefje van de Parijse hemel. Met hoeveel afgunst luisterde ik naar haar! In tegenstelling tot bij ons had je daar geen armen of bedelaars op straat, mochten de jongens en meisjes van hun ouders tot in de vroege uurtjes wegblijven als er een feest was en *cheek to cheek* dansen, en je zag ook nooit, zoals hier, dat de ouderen, de moeders en de tantes, de jongeren in de gaten hielden als ze aan het dansen waren om ze een uitbrander te geven als ze te ver gingen. In Chili mochten jongens en meisjes gewoon naar films voor volwassenen en vanaf hun vijftiende roken zonder zich te hoeven verstoppen. Het leven was daar veel leuker dan in Lima omdat je er meer bioscopen, circussen, theaters, voorstellingen en feesten met orkest had, en er uit de Verenigde Staten voortdurend kunstschaats-, ballet- of musicalgezelschappen naar Santiago kwamen, en de Chilenen in elke baan die je maar kon bedenken drie- of viermaal zoveel verdienden als de Peruanen hier.

Maar als dat zo was, waarom waren de ouders van de Chileense meisjes dan weggegaan uit dat fantastische land en naar Peru gekomen? Want ze waren niet rijk, dat zag je zo, maar juist heel arm. Om te beginnen woonden ze niet zoals wij, de meisjes en jongens uit de

Barrio Alegre, in huizen met butlers, kokkinnen, dienstmeisjes en tuinlieden, maar in een flatje in een smal gebouw met drie verdiepingen in de calle Esperanza, ter hoogte van restaurant Gambrinus. En in het Miraflores uit die jaren, in tegenstelling tot wat er een tijd later zou gebeuren, toen de hoge gebouwen als paddenstoelen uit de grond schoten en de lage huizen verdwenen, woonden er in de flats alleen armoedzaaiers, dat minderwaardige menselijke ras waartoe – ach, wat zonde! – ook de Chileense meisjes schenen te behoren.

Ik heb hun ouders nooit gezien. Ze namen mij of een van de andere meisjes of jongens uit de wijk nooit mee naar huis. Ze vierden nooit hun verjaardag, gaven nooit een feest en nodigden ons ook niet uit voor de thee of om te komen spelen, alsof ze zich ervoor schaamden dat wij zouden zien hoe bescheiden de plek was waar ze woonden. Dat ze arm waren en zich schaamden voor alles wat ze hadden, vervulde me met medelijden, riep altruïstische gevoelens in me op en maakte mijn liefde voor het Chileense meisje alleen maar groter: ‘Als Lily en ik gaan trouwen, nemen we haar hele familie bij ons in huis.’

Maar mijn vrienden, en vooral mijn vriendinnen uit Miraflores, vonden het heel irritant dat Lucy en Lily de deuren van hun huis niet voor ons openzetten. ‘Zijn het dan zulke hongerlijders dat ze niet eens een feest kunnen organiseren?’ vroegen ze zich af. ‘Misschien is dat niet omdat ze arm zijn, maar uit gierigheid,’ probeerde Tico Tiravante het oordeel enigszins af te zwakken, waarmee hij het alleen maar erger maakte.

De jongens in de wijk begonnen ineens kwaad te spreken over de Chileense meisjes vanwege de manier waarop ze zich opmaakten en kleedden, en de spot te drijven met hun bescheiden garderobe – we konden die rokjes, bloesjes en sandalen die ze altijd droegen intussen wel dromen, ook al deden ze nog zo hun best dat gebrek te verdoezelen door ze op alle mogelijke manieren te combineren –, maar ik verdedigde ze met heilige verontwaardiging: die roddelpraatjes kwamen voort uit jaloezie, nijd, gemene kinnesse, want op feestjes waren de Chileense meisjes nooit muurbloempjes en stonden alle jongens in de rij om met ze te dansen – ‘Omdat ze zich dicht tegen hun lichaam aan mogen drukken, ja, blijf dan maar eens een muur-

bloempje,' reageerde Laura gevat –, en bij de ontmoetingen in de wijk, tijdens het spelen, op het strand of in het parque Salazar stonden ze altijd in het middelpunt van de belangstelling en werden ze omringd door alle jongens, terwijl de andere meisjes... – 'Omdat ze zo'n grote mond hebben en zo brutaal zijn en omdat jullie schuine moppen aan ze durven te vertellen, wat van ons nooit zou mogen!' ging Teresita in de tegenaanval – en ten slotte, omdat de Chileense meisjes geweldig, modern en ongecompliceerd waren, en zij een stelletje preutse, achterlijke, ouderwetse, zedige en bevooroordeelde aanstelsters. 'En daar ben ik trots op!' antwoordde Ilse, haar tong naar ons uitstekend.

Maar hoewel ze over hen roddelden, bleven de meisje uit de Barrio Alegre ze uitnodigen voor feestjes en gingen ze gezamenlijk naar het strand van Miraflores, naar de zondagsmis van twaalf uur en naar de matinees, en maakten ze met elkaar de verplichte wandelingetjes door het parque Salazar, vanaf het vallen van de avond tot aan het moment dat de eerste sterren verschenen, die die zomer elke nacht, van januari tot maart, flonkerden aan de hemel boven Lima zonder dat ze, dat weet ik zeker, ook maar één keer schuilgingen achter de wolken, zoals in deze stad vier vijfde deel van het jaar gebeurt. Dat deden ze omdat wij, de jongens, hun dat vroegen, en omdat de meisjes van Miraflores in wezen dezelfde fascinatie voor de Chileense meisjes voelden als de vogel voor de cobra, die hem eerst hypnotiseert en dan pas verslindt, als de heilige voor de zondares of de engel voor de duivel. Ze benijdden de vreemdelingen die uit dat verre land Chili kwamen vanwege de vrijheid, die zij niet hadden, om overal te gaan en te staan waar ze wilden en tot heel laat te wandelen of te dansen zonder toestemming te hoeven vragen of ze nog een poosje mochten blijven, zonder dat hun vader, hun moeder, een oudere zus of een tante op het feest door de ramen kwam gluren om te kijken met wie en hoe ze dansten, of om ze mee naar huis te nemen omdat het al twaalf uur was, een tijdstip waarop fatsoenlijke meisjes niet meer hoorden te dansen of op straat te praten met mannen – dat deden de grote meiden, de snobs en de halfbloedjes – maar thuis in hun bed moesten liggen, dromend van engeltjes. Ze benijdden de Chileense meisjes omdat ze zo vrijmoedig waren, zo onbe-

vangen dansten zonder dat het ze iets kon schelen of je hun knieën kon zien, waarbij ze hun schouders, borstjes en kontje bewogen zoals geen enkel meisje uit Miraflores ooit zou doen, en zich tegenover de jongens misschien vrijheden veroorloofden die zij zich niet eens durfden voor te stellen. Maar als ze zo vrij waren, waarom wilden Lily en Lucy dan geen verkering? Waarom zeiden ze nee tegen alle jongens die het hun vroegen? Want Lily had niet alleen tegen mij nee gezegd; ook tegen Lalo Molfino en Lucho Claux, en Lucy had nee gezegd tegen Loyer, Pepe Cánepa en de vroegrijpe Julio Bienvenida, de eerste jongen uit Miraflores die, terwijl hij nog niet eens van school was, van zijn ouders voor zijn vijftiende verjaardag een Volkswagen kreeg. Waarom wilden de Chileense meisjes, die toch zo vrij waren, geen verkering?

Dit en andere mysteries met betrekking tot Lily en Lucy werden onverwacht opgehelderd op 30 maart 1950, de laatste dag van die memorabele zomer, op het feest van Marirosa Álvarez-Calderón, het dikkerdje. Een feest dat legendarisch zou blijken en voorgoed in het geheugen van alle betrokkenen zou worden opgeslagen. Het huis van de Álvarez-Calderóns, op de hoek van 28 de Julio en La Paz, was het mooiste van Miraflores en misschien wel van heel Peru, met zijn tuinen vol hoge bomen, zijn struiken met gele bloemen, zijn campanula's, zijn rozenstruiken en zijn betegelde zwembad. De feesten van Marirosa waren altijd met orkest en een heleboel bedienden die de hele avond taartjes, hapjes, broodjes, vruchtensap en allerlei niet-alcoholische drankjes serveerden, een feest waar wij als genodigden ons op voorbereidden alsof we naar de hemel gingen. Alles verliep fantastisch totdat, met de lichten uit, we met een stuk of honderd meisjes en jongens om Marirosa heen gingen staan en *Happy Birthday* zongen en zij de vijftien kaarsjes op de taart uitblies en wij ons in een rij opstelden voor de gebruikelijke omhelzing.

Toen Lily en Lucy aan de beurt waren om haar te omhelzen, deed Marirosa, een blij varkentje wier vetrolletjes werden opgestuwd door haar roze jurk met een grote strik op de rug, na hen op de wang te hebben gekust, haar ogen wijdopen en zei: 'Jullie komen toch uit Chili? Dan zal ik jullie aan mijn tante Adriana voorstellen, dat is ook een Chileense, ze is net terug uit Santiago. Kom, kom maar mee.'

Ze pakte de meisjes bij de hand en trok ze verder het huis in onder het roepen van: ‘Tante Adriana, tante Adriana, ik heb een verrassing voor je.’

Door de ruit van het enorme raam, een verlichte rechthoek als omlijsting van een grote salon met een gedoofde open haard, wanden vol portretten en landschappen in olieverf, fauteuils, sofa’s, tapijten en een tiental dames en heren met een glas in hun hand, zag ik even later Marirosa met de Chileense meisjes de kamer binnenstormen, en ik kon nog net een glimp opvangen van het silhouet van een rijzige, goedverzorgde, erg knappe vrouw, met in een sigarettenpijpje een rokende sigaret, die op haar jonge landgenotes af kwam om ze met een vriendelijke glimlach te begroeten.

Ik ging een glas mangosap drinken en stiekem een Viceroy roken tussen de kleedhokjes bij het zwembad. Daar trof ik Juan Barreto, mijn vriend en klasgenoot op de Champagnat-school, die zich daar ook had afgezonderd om een sigaretje te roken. Hij vroeg me recht op de man af: ‘Zou je het erg vinden als ik Lily vroeg, spriet?’

Hij wist dat we niet met elkaar gingen, ook al leek dat zo, en hij wist ook – net als iedereen, verduidelijkte hij – dat ik haar drie keer had gevraagd en dat ze alle drie de keren nee had gezegd. Ik antwoordde dat ik dat héél erg zou vinden, omdat Lily dan wel nee had gezegd maar dat het een spelletje was dat ze met me speelde – zo waren de meisjes in Chili – en dat ze me eigenlijk wel lief vond, alsof we verking hadden, en bovendien was ik die avond net begonnen haar voor de vierde keer te vragen, en nu definitief, en had ze net op het punt gestaan ja te zeggen toen we onderbroken werden door de binnenkomst van de taart met de vijftien kaarsjes van het dikkerdje. Maar zodra ze terugkwam, na haar gesprek met de tante van Marirosa, zou ik opnieuw aandringen en ze zou toestemmen en vanaf vanavond officieel mijn geliefde zijn.

‘Als dat waar is, zal ik Lucy moeten vragen,’ zei Juan Barreto berustend. ‘Het lullige is alleen dat ik eigenlijk op Lily val, man.’

Ik spoorde hem aan Lucy te vragen en beloofde dat ik een goed woordje voor hem zou doen, zodat ze ja zou zeggen. Hij met Lucy en ik met Lily, als dat geen fantastisch kwartet was.

Terwijl we bij het zwembad stonden te praten en naar de paartjes

keken die dansten op de maat van het orkest van Los Hermanos Ormeño – het mocht dan niet het orkest van Pérez Prado zijn, ze waren toch vreselijk goed, wát een trompettisten en wát een drummers – rookten we een paar Viceroy's. Waarom had Marirosa het uitgerend op dat moment in haar hoofd gehaald Lucy en Lily aan haar tante voor te stellen? Wat hadden ze allemaal te bespreken dat ze zo lang wegbleven? Ze stuurde mijn plannen danig in de war, verdorie. Want het was waar, toen de taart met de vijftien kaarsjes werd aangekondigd, was ik net begonnen met mijn vierde – en dit keer, daar was ik van overtuigd, succesvolle – liefdesverklaring aan Lily, nadat ik het orkest had weten over te halen *Me gustas* te spelen, de meest geschikte bolero om een meisje te vragen.

Het duurde een eeuwigheid voordat ze terugkwamen. En toen ik ze eindelijk zag, waren ze onherkenbaar: Lucy was lijkkleek en had wallen onder haar ogen, alsof ze een geestverschijning had gezien en nog bezig was bij te komen van de indrukken uit de andere wereld, en Lily trok een ontstemd, zuur gezicht en haar ogen schoten vuur, alsof die deftige dames en heren haar een paar vreselijk moeilijke momenten hadden bezorgd. Ik vroeg haar meteen ten dans, een van die mambo's waar ze zo goed in was – Mambo nummer 5 – en ik kon mijn ogen niet geloven, maar Lily zat er steeds naast, danste uit de maat, lette niet op, vergiste zich, struikelde en haar matrozenmutsje zakte scheef, waardoor ze er een beetje belachelijk uitzag. Ze nam niet eens de moeite het recht te zetten. Wat was er gebeurd?

Ik weet zeker dat toen Mambo nummer 5 was afgelopen iedereen op het feest het al wist omdat het dikkerdje het nieuws inmiddels had verspreid. Wat zal die roddeltante genoten hebben toen ze het in geuren en kleuren vertelde, het verhaal aandikkend en overdrijvend en grote, grote ogen opzettend, van nieuwsgierigheid, ontzetting en geluk! Wat een ziekelijke vreugde zullen ze gevoeld hebben – wat een genoegdoening, wat een wraak –, alle meisjes uit de wijk die zo jaloers waren op die Chileense meisjes die naar Miraflores waren gekomen om de gewoontes van ons, de kinderen die die zomer pubers werden, radicaal te veranderen!

Ik was de laatste die het hoorde, toen Lily en Lucy al op mysterieuze wijze verdwenen waren, zonder van Marirosa of van wie dan

ook afscheid te hebben genomen – ‘met de staart tussen de benen van schaamte,’ zou tante Alberta plechtig verklaren –, en toen het raadselachtige gerucht zich al had verspreid over de hele dansvloer en voor hevige opwinding had gezorgd onder het honderdtal jongens en meisjes die het orkest, hun verliefdheden en gescharrel met- een vergaten, met elkaar begonnen te smoezen en geschrokken en verhit te discussiëren, waarbij ze voortdurend in herhaling vielen en grote ogen opzetten die schitterden van leedvermaak. ‘Weet je het al? Heb je het al gehoord? Wat vind je ervan? Begrijp je wat dat betekent? Kun je het je voorstellen, kun je het je voorstellen?’ ‘Ze komen helemaal niet uit Chili! Nee, het waren geen Chileense meisjes! Al- lemaal kletsverhalen! Ze wisten niet eens iets van Chili! Ze hebben gelogen! Iedereen voor de gek gehouden! Alles verzonnen! De tante van Marirosa heeft ze ontmaskerd! Wat een gemeneriken! Wat een gemeneriken!’

Het waren gewoon Peruaansen. De arme stakkers! De zielenpo- ten! Tante Adriana, net terug uit Santiago, moest wel stomverbaasd zijn geweest toen ze hen hoorde praten met dat accent waarmee ze ons zo goed voor de gek hielden maar dat zij onmiddellijk als bedrog had herkend. En wat moesten de Chileense meisjes zich vreselijk hebben gevoeld toen de tante van het dikkerdje, die de farce meteen doorhad, hen begon uit te vragen over hun familie in Santiago, over de wijk waar ze woonden, over de school waar ze op gezeten hadden, over de bloedverwanten en vrienden van hun familie, en Lucy en Li- ly de bitterste pil uit hun korte leven liet slikken door net zo lang te- gen ze uit te varen tot ze, na de twee geestelijk en lichamelijk gebro- ken meisjes de kamer uit gestuurd te hebben, ten overstaan van haar verwanten en vrienden en de stomverbaasde Marirosa kon verkon- digen: ‘Wat nou Chileentjes! Die meiden hebben nog nooit een voet in Santiago gezet en zijn net zo Chileens als ik Tibetaans ben!’

Die laatste dag van de zomer van 1950 – ook ik was net vijftien ge- worden – begon voor mij het echte leven, het leven dat luchtkaste- len, fata morgana’s en fabeltjes scheidt van de rauwe werkelijkheid.

Het hele verhaal van de onechte Chileense meisjes heb ik nooit precies geweten, dat wist niemand behalve zichzelf, maar ik heb wel de gissingen, roddelpraatjes, verzinsels en vermeende onthullingen

gehoord, die als een geluidsspoor de pseudo-Chileense meisjes lange tijd achtervolgden, toen ze bij wijze van spreken al niet meer bestonden omdat ze nooit meer werden uitgenodigd voor feesten, spelletjes, theevisites of ontmoetingen in de wijk. Kwade tongen beweerden dat hoewel de fatsoenlijke meisjes uit de Barrio Alegre en Miraflores niet meer met ze omgingen en hun blik afwendden als ze hen op straat tegenkwamen, de jongens en mannen hen wél opzochten, stiekem, zoals je straatmeiden opzoekt – en wat waren Lily en Lucy anders dan twee straatmeiden uit een willekeurige wijk als Breña of El Porvenir, die zich om hun herkomst te verhuilen hadden uitgegeven voor buitenlandse meisjes om zich te mengen onder de fatsoenlijke mensen uit Miraflores? –, om met ze te scharrelen en dingen met ze te doen die alleen halfbloedjes en straatmeiden met zich laten doen.

Later, neem ik aan, zijn de meesten Lily en Lucy geleidelijk vergeten, omdat andere mensen, andere zaken dat avontuur uit de laatste zomer van onze jeugd zijn gaan vervangen. Maar ik niet. Ik ben ze niet vergeten, vooral Lily niet. En ook al zijn er inmiddels vele jaren verstreken en is Miraflores volledig veranderd, net als de gewoontes, en zijn de barrières en vooroordelen die vroeger schaamteloos werden geëtaleerd maar nu worden verdoezeld, ongemerkt verdwenen, toch heb ik haar in mijn geheugen opgeslagen en denk ik af en toe nog aan haar terug om haar schalkse lach te horen en de spottende blik in haar donkerhoningkleurige ogen te zien, om haar op het ritme van de mambo te zien wiegen als een rietstengel in de wind. En ik denk nog altijd, ondanks het feit dat ik intussen al zoveel zomers heb meegemaakt, dat die zomer de meest fantastische was van allemaal.

II De guerrillastrijder

De México Lindo was op de hoek van de rue des Canettes en de rue Guisarde, op een steenworp van de place Saint Sulpice, en mijn eerste jaar in Parijs, toen ik voortdurend geldgebrek had, stond ik 's avonds vaak bij de achterdeur van dat restaurant te wachten tot Paúl verscheen met een pakje *tamales*, tortilla's, *carnitas* of *enchiladas*,* die ik vervolgens op mijn zolderkamertje van Hotel du Sénat naar binnen werkte voordat ze koud werden. Paúl was als kokshulp in de México Lindo begonnen en na verloop van tijd dankzij zijn culinaire vaardigheden opgeklommen tot assistent van de *chef*, en toen hij alles achterliet om zich met hart en ziel te wijden aan de revolutie, was hij inmiddels gediplomeerd kok van het etablissement.

In die beginmaanden van de jaren zestig woedde in Parijs de koorts van de Cubaanse revolutie en wemelde het er van de jongeren die afkomstig waren van de vijf continenten en die er net als Paúl van droomden in hun eigen land de heldendaad van Fidel Castro en zijn baardmannen te imiteren, iets waarop ze zich, serieus of gespeeld, voorbereidden in cafésamenzweringen. Behalve dat hij zijn brood verdiende in de México Lindo volgde Paúl, toen ik hem een paar dagen na mijn aankomst in Parijs leerde kennen, colleges biologie aan de Sorbonne, een studie die hij later ook zou opgeven voor de revolutie.

We raakten bevriend in een cafeetje in het Quartier Latin, waar wij, een groep Zuid-Amerikanen van het soort dat Sebastián Salazar Bondy in een verhalenbundel *Arme mensen van Parijs* noemde, bijeenkwamen. Toen Paúl hoorde van mijn geldgebrek, stelde hij voor me wat het eten betrof een handje te helpen, want in de México Lindo hielden ze altijd wel wat over. Ik moest om een uur of tien 's avonds via de achterdeur binnenkomen en dan zou hij me gratis 'een warm

banket' aanbieden, iets wat hij al eerder met andere behoeftige landgenoten had gedaan.

Hij zal hoogstens een jaar of vier-, vijftintig zijn geweest, zag eruit als een wandelend tonnetje – dik, heel dik – en was sympathiek, sociaal en spraakzaam. Er lag altijd een brede glimlach op zijn lippen, die zijn wangen deed opbollen. In Peru had hij een aantal jaren medicijnen gestudeerd en een tijdje in de gevangenis gezeten als een van de organisatoren van de beroemde staking aan de universiteit van San Marcos in 1952, ten tijde van de dictatuur van Odría*. Voor dat hij in Parijs aankwam had hij een paar jaar in Madrid gewoond, waar hij getrouwd was met een meisje uit Burgos. Ze hadden net een kind gekregen.

Hij woonde in de Marais, een wijk die toen, voordat André Malraux, minister van Cultuur onder generaal De Gaulle, begon met de grote schoonmaak en renovatie van de oude, vervallen en met een laag vuil bedekte, zeventiende- en achttiende-eeuwse herenhuizen, bewoond werd door ambachtslieden, meubelmakers, schoenmakers, kleermakers en arme joden, en een groot aantal studenten en onbemiddelde kunstenaars. Afgezien van die snelle ontmoetingen bij de dienstingang van de México Lindo spraken we tussen de middag ook vaak af in La Petite Source del Carrefour de l'Odéon of op het terras van Le Cluny, op de hoek van Saint Michel en Saint Germain, om een kop koffie te drinken en elkaar onze wederwaardigheden te vertellen. De mijne bestonden uitsluitend uit veelvuldige pogingen om een baantje te krijgen, wat bepaald niet eenvoudig bleek omdat niemand in Parijs erg onder de indruk was van mijn aan een Peruaanse universiteit behaalde advocatentitel en ik me bovendien niet al te best kon redden in het Engels of Frans. En die van hem uit de voorbereidingen op de revolutie die van Peru de tweede Socialistische Republiek van Latijns-Amerika zou maken. Op een dag toen hij onverwacht vroeg of ik geïnteresseerd zou zijn om met een beurs naar Cuba te gaan voor een militaire opleiding, zei ik tegen Paul dat ik voor hem alle sympathie van de wereld had, maar dat politiek me volkomen koud liet; sterker nog, ik had er de pest aan, en al mijn hoop was gevestigd – vergeef me de kleinburgerlijke middelmatigheid, makker – op het vinden van een vast baantje dat me in staat zou

stellen op een redelijke manier de rest van mijn dagen in Parijs te slijten. Ik zei ook dat hij het niet in zijn hoofd moest halen me ook maar iets over zijn samenzweringen te vertellen, omdat ik niet met de angst wilde leven dat ik me per ongeluk informatie liet ontvallen die schadelijk zou kunnen zijn voor hem en zijn kameraden.

‘Maak je geen zorgen. Ik heb vertrouwen in je, Ricardo.’

Dat had hij inderdaad, en wel zoveel dat hij mijn raad niet opvolgde. Hij vertelde alles wat hij deed, zelfs de meest vertrouwelijke complicaties bij de revolutionaire voorbereidingen. Paúl maakte deel uit van de Beweging van Revolutionair Links, de MIR, opgericht door Luis de la Puente Uceda, een dissident van de APRA, de Amerikaanse Revolutionaire Volksalliantie. De Cubaanse regering had de MIR een honderdtal beurzen geschonken zodat Peruaanse meisjes en jongens een guerrillatraining konden volgen. Het waren de jaren van de confrontatie tussen Peking en Moskou en op dat moment leek Cuba te neigen naar de maoïstische lijn, hoewel men zich later, om praktische redenen, zou aansluiten bij de Sovjets. Vanwege de strenge blokkade die de Verenigde Staten het eiland had opgelegd, moesten de beursstudenten via Parijs naar hun bestemming reizen en Paúl had de grootste moeite om bij die tussenlanding onderdak voor ze te vinden.

Ik hielp hem een handje bij die logistieke beslommeringen door kamers te reserveren in de armoedigste hotels – ‘voor Arabieren,’ zei Paúl – waar we de toekomstige guerrillero’s met z’n tweeën, en soms zelfs met z’n drieën, onderbrachten in een smoezelig kamertje of een *chambre de bonne* van een of andere Latijns-Amerikaan of Fransman die bereid was zijn steentje bij te dragen aan de zaak van de wereldrevolutie. Ook ik heb op mijn zolderkamer in Hotel du Sénat, in de rue Saint Sulpice, verborgen voor madame Auclair, de conciërge, wel eens enkele van die beursstudenten onderdak verleend.

Het was een zeer gevarieerd gezelschap. Veel studenten letteren, rechten, economie en pedagogie van de universiteit van San Marcos, die politiek actief waren geweest in de Communistische Jeugd of in andere linkse organisaties, maar behalve uit Lima waren er ook jongens bij uit de provincie, en zelfs een paar boeren, indianen uit Puno, Cusco en Ayacucho, nog beduusd van de plotselinge overgang van